

משנה חז"ל שלימה

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מורנו גאון ישראל

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת דברים תשפ"ה 239

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא,
וכן ערכונים על הנעשה בבית מדרשו,
ב"ק הינוקא" 03.550.2228

פזיזים על הפרשה

ליקוטים על פרשת השבוע
משולחן תורתו של רבנו שליט"א

אל"ה הימים

אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל (א, א). כתב הרוקח (א, א) שבתיתב 'אלה' נרמזו הימים שהוכיח משה את ישראל ובאר להם התורה לפני הסתלקותו, שבא' בשבט התחיל לדבר דברים הללו, כמו שכתוב (א, א) "בעשתי עשר חודש באחד לחודש דיבר משה אל בני ישראל", והסתלקותו היתה בז' באדר כמו שאמרו במסכת קידושין (בדף לה ע"א), והרי הם שלושים וששה ימים כמנין 'אלה', שבאלה הימים דיבר כל זאת עם ישראל. וכן כתב האור החיים (א, א). וכן הביא רבי דוד אופנהיים בספר שם דוד (א, א), בשם רבי זלמן רונקלי בספר חתן דמים (א, א), והוסיף עוד, שימים אלו נמנים ללא יום ז' באדר עצמו בו נסתלק משה, שהרי חודש שבט לעולם מלא (רמב"ם קידוש החודש ת, ה). ובספרו יד דוד (א, א) הוסיף עוד, שיש אומרים שמה שנאמר (במדבר לג, לה) "ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם..." בחודש החמישי באחד לחודש", הוא אחד בשבט, שהוא חודש חמישי מתשרי, אם כן ביום פטירת אהרן התחיל משה לומר דברים הללו, ולכן הדגישה התורה שאמרם 'אל כל ישראל', כי אבל אסור בדברי תורה והוא מותר רק אם רבים צריכים לו כמו שאמרו במסכת מועד קטן (דף כא ע"א) ונפסק בשולחן ערוך (י"ד סי' שפד, סעיף א), ומכיוון שהיו כל ישראל צריכים לדברי תורתו הללו ותורת אמת יבקשו מפייהו, לכן אמרם משה תיכף עם הסתלקות אהרן, על אף שהיה שרוי באינותו על אהרן.

משמש ליהושע

ובמדרש פתרון תורה (פ' וילך) מובא שכנגד שלשים ושש שנה שהיה יהושע משמש את משה במדבר, שימש כעת משה ליהושע בכל אותם שלושים וששה ימים, כל יום כנגד שנה, וכענין הכתוב "יום לשנה יום לשנה" (במדבר יד, לד). שכאשר ראה משה שנגזר עליו שיסתלק ולא יכנס לארץ ישראל, היה דן קל וחומר בעצמו, שמה מפני שהגיעה שעתו של יהושע תלמידו להנהיג את ישראל בזכות כל אותם שלושים וששה שנים ששמשו במדבר, לכן נגזר עליו שלא יכנס לארץ ישראל, כדי שתימסר המנהיגות ליהושע, ומיד החל משה ללמד את כל ישראל מאחד בשבט ועד שבעה באדר והיה משמש אז את יהושע שחרית וערבית, שהיה משה עומד מחצות הלילה והולך לפתחו של יהושע ופותח לו הדלת ונכנס ונוטל את כובע של מלכות ואת עטרת של זהב וחובשו לראש יהושע והושיב את יהושע על כסא של זהב, והיה משה קורא ויהושע מתרגם. וכאשר היה יהושע רואה כך, היה אומר למשה, רבי, בבקשה ממך אל תעש כזאת, שלא אמות בחצי ימי, והשיב לו משה שראוי הוא לדבר הזה ולא יענש על כך, שבאותה מידה שבה מדד לו יהושע, בה הוא מודד לו, ועל אף שעלו למשה

אותם שלשים וששה ימים כנגד כל אותם שלושים וששה שנים ששימש יהושע את ישראל במדבר, ובכל זאת יצאה בת קול ואמרה שמוכרח יהיה להסתלק ולא להיכנס לארץ, שכבר נגזרה הגזירה מלפניו יתברך.

תורה בשבעים לשון

הוֹאִיל מֹשֶׁה בְּאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת (ה, א). כתב רש"י שבאר להם משה את התורה בשבעים לשון. והוא כמובא בתנחומא (דברים ב) שכאשר הוכיח משה את ישראל על כל אשר חטאו במדבר, אמרו לו ישראל, כאשר שלחך ה' לעמוד כנגד פרעה במצרים טענת לו "לא איש דברים אנכי..." כי כבד פה וכבד לשון אנכי" (שמות ד, י), ועכשיו אתה מדבר כל כך, ואמר על כך רבי יצחק, שאכן בתחילה היה משה 'כבד פה וכבד לשון', אבל בזכות שלמד משה את כל התורה, נתרפא, ועוד, שלמד כל השבעים לשון. שבתחילה טען משה שבכדי לעמוד כנגד פרעה צריך הוא לדבר בשבעים לשון, שבפלטין (-ארמון) של פרעה באים מכל שבעים האומות ומדברים עמהם אנשי פרעה כל אחד כלשונו, וכאשר אבוא לדבר עם פרעה בשליחותו של מקום, ישחקו ויאמרו, ראה מי שבא בשליחותו של מי שברא העולם וכל הלשונות, והרי הוא 'כבד פה וכבד לשון' ואינו יודע לשמוע ולהשיב אפילו בלשון אחד, אמנם סוף דבר בסוף הארבעים שנה התחיל משה מפרש התורה בשבעים לשון, בזכות שלמד כל התורה.

וכתב האוהב ישראל (פ' שמות, דרוש לר"ח שבט) שמתוך עסק התורה נתן הקב"ה למשה לב חכם ונבון לדעת את התורה כולה ומצפונה וסתתרה, וידע כל סודותיה וגם את מקור כל אות ואות שבתורה הקדושה, וכאשר ראה משה את מקור ושורש אותיות התורה ראה בעין שכלו גם את מקורם של כל אומה ואומה משבעים האומות, וגם הבין בשכלו הזך את כל מהות כתבם ולשונם, מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם כלשונו, וכענין שאמר רבי יוחנן במסכת סוטה (בדף לו ע"ב) על יוסף הצדיק, ששלח הקב"ה את גבריאל ולימדו את כל שבעים הלשונות, וכך עמד לפני פרעה וידע כל שבעים הלשונות, וזהו גם כן בדרך זו, שגילה לו גבריאל את מקור כל אומה ואומה בתורה הקדושה, ומשם הבין גם כן את כתבם ולשונם.

והוא כמו שכתב הרוקח בספר סודי רז"י (ח"ב הלכות מט"ט), וכן מובא באוצר מדרשים (ערך חנוך), ששבעים שמות יש למלאך מט"ט ושם האחרון שלו נקרא זגנזא"ל, על שם שכל גנזי החכמה מסורים בידו, וכולם נפתחו למשה רבינו עליו השלום בסיני, עד שלמדו לו כל גנזי חכמה הללו בארבעים היום שעמד משה בהר, כאשר מט"ט לומד התורה בשבעים פנים שכנגד שבעים לשון, וכיון שנסתתרו הארבעים יום נשתכחו לו כולם בשעה אחת, עד שקרא הקב"ה למלאך יפ"פ"ה שר התורה, והוא נתן כולם למשה במתנה כבראשונה, ואז נתקיימו לו וזכר הכל.

לפניות והקדשות

ואלה יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת:

גאולה בת דינה,

דוד ורות בני חנה,

ראו דוד דרור בן רונית,

אבי אברהם בן עליזה.

לרפואת: דוד בן שרה

מוקד טלפוני: 03-3765444

זמין בימים א' - ה' בין השעות 9:00-20:00

דוא"ל: contact@hayanuka.com

לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com

יד להועיל: בנק מזרחי טפחות | סניף 417 | מס' חשבון: 521025

זמני השבת

רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	זמני השבת
21:04	20:10	19:00	ירושלים:
21:01	20:08	19:18	בני ברק:
21:04	20:11	19:21	חיפה:
21:01	20:09	19:19	באר שבע:

תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים של רבנו שליט"א

א

"ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב" (זכריה ב, ט)

משיעור יום ב' פנחס תשע"ט

חלק ב'

לששון ולשמחה, ובלבד שהאמת והשלום אהבו, שיבקשו ויהיה ביניהם את האמת והשלום.

ומה שתלוי הכל בכך שידרשו ויאהבו ישראל אחר האמת והשלום, הוא מפני שתלוי הכל בתיקון עוון מכירת יוסף למצרים, שכאשר יבקשו ישראל את האמת והשלום כראוי יתקון עוון זה בשלימות, ומתוך כך יהפך כל צער הגלות לעוצם הששון והשמחה שיתפשטו בעולם בעת הגאולה. כי ניצחון יעקב על עשיו תלוי ביוסף שהוא שטנו של עשיו, כמו שפירש"י על מה שכתוב (בבראשית ל, כה) "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה", שכאשר ראה יעקב שנוולד יוסף שטנו של עשיו שוב לא היה מתיירא מעשיו וחילולותיו, וכמו שאמרו על כך בבראשית רבה (עג, ז) שמסורת היא שאין עשיו נופל אלא ביד בניה של רחל, והוא מפני שכוחו של יוסף הוא כלהבה המכלה כליל לכל בית עשיו הנדמה לקש, כמו שדרשו בבראשית רבה (עג, ה) במה שנאמר בעובדיה (א, יח) "והיה בית יעקב אש, ובית יוסף להבה, ובית עשיו לקש, ודלקו בהם ואכלום, ולא יהיה שריד לבית עשיו". אמנם מתוך שנמכר יוסף לעבד במצרים, שמתוך כך נתרחק יוסף מיעקב במשך כ"ב שנים ונצטער בהם יעקב מאד עד שנסתלקה ממנו רוח הקודש כמו שאמרו באבות דרבי נתן (פ"ג), בזה לא היה גובר כוחו של יעקב כנגד עשיו, והיה יכול עשיו ליטול כנגד זה בחלקו את כ"ב ימים הללו של 'בין המצרים'. אבל סוף דבר בכח תפילה כזו שהיא מתוך התבוננות שהכל הוא בכדי להביא לידי בונה ירושלים, שהיא תפילה בכונה ובשלהבת הלב כאמור, וכענין 'בית יוסף להבה', בכוחה יתקון בוודאי עוון מכירת יוסף ויתבטל כל שורש צער זה שנעשה ליעקב בכ"ב שנים אלו, ומתוך כך יתבטל כל צער הגלות ויהפך לשמחה גדולה מאד, ויהיו כ"ב ימי בין המצרים ימי ששון ושמחה ומועדים טובים, כי יתעורר יעקב בכח יוסף וינצח לעשיו, וישוב ויטול ממנו אחיזתו בכ"ב ימים אלו, ויהפכו לששון ושמחה ומועדים טובים, וכענין שנפגשו סוף דבר יעקב ויוסף במצרים, ונתקיים אז "ותחי רוח יעקב" (בראשית מה, כז), והיו כל האחים באחדות ושלום, ומתוך כך נתהפך כל הצער לשמחה, ופרחה ונתפשטה שמחה גדולה בעולמות כולם.

ג

ולכך תלוי הכל בכוחו של יוסף הנמשל ללהבה, כי הוא שיכול ליקח האש של יעקב בדרך תועלת וברכה, ולא יקלה ויתבטל העולם באש קודש זו. כי יעקב הנמשל ליסוד האש' כאמור, הוא כענין 'מאורי אש', שהוא אור וברכה הנשפע לעולם בדרך של אש', ויוסף הנמשל ל'להבה' הוא כענין 'מאורי אור', שהוא דרך הברכה הנשפעת באש לתועלת וקיום לעולם, וכענין 'האור' שמפיקים ממנו הכל תועלת וברכה. ושפע יסוד האש' מוכרח הוא לדרך ה'להבה', שבו ועל ידו תהיה האש כתועלת וקיום לעולם כולו, כי האש ותולדותיה הוא כנגד כל ענין המעשה שבעולם, שהרי כח האש פועל בדרך תנועה ופירוד, שדרכו להתפשט על פני כל דבר גשמי ולהפריד היסודות שמהם מורכב אותו הדבר, וענין התנועה והפירוד הוא כל ענין המעשה שבעולם, שמתוך הצורך בתנועה ממקום למקום ומענין לענין, ומתוך שכל דבר מופרד ושונה הוא מתביר, בזה יסד הקב"ה לכל ענין העשיה שבעולם, שצריכים הנבראים לעשות ולתקן העולם בכל המתבקש. אבל כאשר גובר יסוד האש' ותקין הוא בעולם, יכולים הנבראים לבטוח ולהאמין בכוחם ועשייתם לבד, ולא לזכור מה' אלהינו שהוא הנותן כח לנבראים לעשות חיל, ולזאת נתן הקב"ה לישראל את כח התפילה, שכאשר פועלים ישראל בכל ענין של 'מעשה', מוכרחים הם לקשר זאת בתפילה לפני אדון השמים והארץ, שזהו מצד ה'בית יוסף להבה', כי התפילה בכונה כראוי הרי היא באה מתוך שלהבת הלב כאמור, וכענין ה'להבה' בה נמשל יוסף, ובזה נגלה כח האש' בה נמשל יעקב, בדרכו של יוסף הנמשל ל'להבה', שהוא שפע האש בדרך התועלת והברכה כאמור, והולך ונתקן העולם יותר ויותר.

ולכך יוסף הוא שטנו של עשיו, ובכוחו ודרכו יכניע ויבטל יעקב כליל את דרכו של עשיו ולא יהיה שריד לבית עשיו כאמור, מפני ש'עשיו' כשמו כן הוא, שדבק ואחוז הוא רק בכל ענין ה'עשיה' שבכל דבר גשמי, שזהו מצד יסוד האש הגובר בכל תוקפו לבדו כאמור, וסומך ובוטח עשיו על כוחו ועוצם ידו לבדו, ואינו מקשר מעשיו בתפילה לפני אדון השמים והארץ, וכמו שדרשו עליו בויקרא רבה (יג, ה) מה שנאמר (ויקרא יא, ז) "ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא... והוא גרה לא יגר, טמא הוא לכם", שהיא האומה של אדום הבאה מעשיו, הנמשלת לחזיר ש'הוא גרה לא יגר', כי אין מקלסת אומה זו להקב"ה (-גרה' נדרש מלשון הקילוס שבגרון), ולא דיה שאינה מקלסת, אלא מחרפת ומגדפת כלפי קוב"ה ואומרת "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ" (תהלים עג, כה). אבל כבר

דרך התפילה כראוי היא, שמתוך הזיכרון וההתבוננות שכל עבודתנו בעולם היא להביא לבנין ירושלים, נעשה אצל האדם תשוקה ותפילה על זה. כי כאשר מצפה אדם לאיזה ענין הרי שליבו נושא אל הדבר ועוסק הוא על כך בתפילה, וכך כשזוכר האדם את תכלית בנין ירושלים בכל הילוכו ודרכו בעולם, הרי שמתעלית תפילתו במדרגה שתביא לידי בנין ירושלים. כי צריכה התפילה להיות רצויה כראוי לפני אדון השמים והארץ, שיהיה בכוחה לפייסו לחזור ולשכון בציון, וכענין שמואל בירושלמי ברכות (פ"ה ה"ה) בשם רבי שמואל בר נחמני ש'אם כיוונת את לבך בתפילה, תהא מבוסר שנשמעה תפילתך', שנאמר (תהלים יז, יז) "תכין לבם תקשיב אזנך", וכן הובא כעין זה במסכת ברכות (בדף לא ע"א) בשם אבא שאול, שלמד ממקרא זה שהמתפלל צריך שיכוין את ליבו לשמים, וזהו כאשר נתן לב האדם בתפילה על ירושלים, וכל ההתבוננות שלו היא ש'כל התכלית היא להביא לידי 'בונה ירושלים', שבזה משהו את דעתו ורצונו עם דעתו ורצונו של הקב"ה, ומתוך כך יכול הוא להתפלל כראוי, ורצויה תפילתו גם לפני המקום וגם אצל האדם עצמו, וליבו מושכו מאליו להתלהב בשלהבת קודש בעת התפילה על בנין ירושלים, מתוך השתוקקות וערגה על הדבר הנכון והתכלית האמיתית. ובזה זוכה להמשיך בפועל את בנין ירושלים, ולהצמיח ולפעול את כל הדברים הגדולים והנוראים שהובטחו בדברי הנביאים, ואת כל הישועות הניסים והנפלאות שמצפים אנו אליהם מימים ימימה, שהכל נעשה ונפעל אך ורק מכח התפילה הבאה מתוך דעת נכונה על התכלית.

כי בכח תפילה כזו להמשיך בפועל את קיום ברכת 'המחזיר שכינתו לציון', וכענין שמביא הבית יוסף (בריש סי' קיב) משיבולי הקט (תפילה בסי' יח) בשם מדרש אגדה, שעל אף שאנשי כנסת הגדולה סידרו את סדר ברכות תפילת העמידה לפי הראוי בסדר התפילה, עם כל זה ברכות אלו נתקנו מעולם כל אחד בזמנו, שכאשר בנה שלמה בית המקדש הוא תיקן את ברכת 'בונה ירושלים', וכאשר עברו ישראל בים סוף ואמרו שירה תיקן את ברכת 'מצמיח קרן ישועה', וכאשר נאנחו ישראל וזעקו בשעבודם ושמע ה' נאקתם, כנאמר (בשמות ב, כד) "וישמע אלהים את נאקתם", תיקנו אז את ברכת 'שומע תפילה', וכאשר ירדה שכינה במשכן תיקנו אז ישראל את ברכת 'המחזיר שכינתו לציון', והביא שם הבית יוסף עוד, שבספר ארחות חיים (הלכות תפילה) הובא מדרש זה באורך יותר, ושם מובא שאת ברכת 'המחזיר שכינתו לציון' תיקנו ישראל כאשר חזרה שכינה לשכון בבית שני. נמצא שמברכת 'בונה ירושלים' שתיקנה שלמה כאשר בנה את המקדש, ועד ברכת 'המחזיר שכינתו' שתיקנו ישראל בחזרת השכינה בבית שני, סידרו לנו זאת אנשי כנסת הגדולה בדרך של תפילה על דרך בנין ירושלים, ללמדנו שהתפילה היא שהחזירה את השכינה אלינו. ולכך לאחר שחותמים אנו בברכת 'שומע תפילה', תיכף לאחר מכן חותמים אנו בברכת 'המחזיר שכינתו לציון', ללמדנו שרק על ידי התפילה אפשר יהיה להחזיר את השכינה לתוכנו, אלא שצריכה התפילה להיות בכונה כראוי, וכאמור.

ב

וכאשר מתפללים ומבקשים ישראל מלפני הקב"ה על גילוי מלכותו בשלהבת קודש כאמור, מתבטל מתוך כך תוקף אחיזת הדינים בכ"ב ימי בין המצרים, ומתוך כך יהפכו לעתיד לימי ששון ושמחה ומועדים טובים, ותתפשט השמחה בכל העולם, ובעולמות כולם. כי אחיזת הדינים בימי בין המצרים הוא מפני שלקח עשיו לחלקו שני חודשים אלו, תמוז ואב, אמנם לא ניתן בהם לחלקו אלא שלושת השבועות של ימי בין המצרים כמו שאמר רשב"י בזהר יתרו (בדף ע"ב ע"ב), שהם כ"ב ימים מיום י"ז בתמוז עד יום תשעה באב, וכנגד זה לקח יעקב לחלקו את שני חודשי הגאולה, שהם ניסן ואייר, כמו שאמר שם רשב"י. ובכח תפילה כזו שהיא מתוך כוונה והתבוננות להביא לבנין ירושלים כאמור, נעשה יחוד בין שני החודשים ניסן ואייר יחדיו ומתעורר ובא עת גאולתנו ופדות נפשינו, ועל זה נשענים אנו כעת בגלותינו, שעל אף ששורו כעת הכח והשליטה אצל עשיו, עם כל זה סמוכים ובטוחים אנו שבכח תפילה זו בוודאי יגבר סוף דבר כח יעקב האחוז בשני חודשי גאולה הללו, על כח עשיו שנטל את כ"ב ימי בין המצרים שבשני חודשי תמוז ואב לחלקו, ויהפך כל הצער שבגלות לתוקף השמחה הגדולה שתתפשט בעת הגאולה, וידרשו ישראל אחר האמת והשלום ובזכות זה יהיו כ"ב ימים אלו ימי ששון ושמחה ומועדים טובים, וכנאמר בזכריה (ה, יט) "כה אמר ה' צבאות, צום הרביעי (-י"ז בתמוז), וצום החמישי (-ט') באב), וצום השביעי (-צום גדליה), וצום העשירי (-עשרה בטבת), יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים - והאמת והשלום אהבו", ופירש המצודות דוד (שם) שהימים שסבלו בגולה ובצער, יתן אותם הקב"ה לעתיד לבוא

הובטחנו שסוף דבר לא יהיה שריד לבית עשיו, כי בוודאי יגבר כח יוסף הנמשל ללהבה, שהיא שלהבת הלב העולה בתפילה, ובכוחו ודרכו יכניע ויבטל יעקב כליל את דרכו של עשיו, ותעיד כל העשייה שבעולם על אדון השמים והארץ, שהוא שעשה עושה ויעשה לכל המעשים כולם.

ודרך תפילה זו הוא כל מהותו ודרגתו של יוסף, שבכל המאורעות וההרפתקאות שעברו עליו בכל משך ימי חייו ניסוהו הקב"ה בדרך התפילה, שתמיד צריך היה להכניע עצמו כלפי קוב"ה ולגלות שכל אשר נעשה עימו הוא מכוון גדול מאת ה' ברוך הוא לטובתו הנצחית, ולא יצא מכל חשיכה וצער כי אם בדרך התפילה, וכך בדרך זו סוף דבר הריצוהו מן הבור ועלה יוסף למלוכה במצרים. והוא הדרך אותה סלל לנו יוסף בכל משך ימי הגלות, שכל סיבת החורבן והגלות והתגברות תוקף ממשלת אדום ובית עשיו, הוא בעוון מכירת יוסף, שכפי שנתרחק יוסף מיעקב בכל משך אותם כ"ב שנים ונמכר לעבד למצרים, כן כנגד זה מתרחקים ה'מאורי' אש' מלהשפיע בעולם בדרך ה'מאורי' אור', ובזה גובר יסוד האש שלא בדרך השפעת הברכה עד שבאנו מתוך כך לחורבן בית המקדש, כנאמר (ישעיה סד, י) "בית קדשנו ותפארתנו אשר היללון אבותינו היה לשריפת אש וכל מחמדנו היה לחרבה", כי בכך לא היה אפשר לתפוס וליישב את האור והחשיבות והטובה שבאש, והסתלקו האור והחשיבות והטובה שבאש והלכו בגלות תחת שליטת עשיו, ונשאר השפע שבאש רק מצד ה'מאורי' אש' עד ששרפה האש והחריבה לבית המקדש, וכל זמן שעדיין לא התקיים בנו 'האמת והשלום אהבו', שהרי זה ככל אותם כ"ב שנים שעדיין לא נפגשו האחים עם יוסף, בזה נתעכבה גאולתנו ופדות נפשינו, ונעשה החורבן לבית אלהינו, ונתפסו העשרה הרוגי מלכות בידי מלכות רומי הרשעה. אבל כאשר מתפללים אנו בכוונה כראוי על בנין ירושלים מתוך התלהבות שלהבת הלב, שזוהי משמעות התפילה כאשר היא מצד 'בית יוסף להבה', בזה מגבירים אנו את דרך השפעת האש מצד ה'מאורי' אור' ומבטלים את אחיזת עשיו ב'מאורי' אש', כי הרי זה כאותה עת שנפגשו יעקב ויוסף, ונתייחדו ונתאחדו ה'מאורי' אש' עם ה'מאורי' אור', ובזה כלה דרך בית עשיו הנמשל לקש, ונתבטל כל מעשי עשיו האחוז ב'עשייה' לבדה כאמור.

ד

כי מהות האש וחשיבותה היא בשני ענינים, האחד שביכולתה לכלות ולבטל ולשרוף כל המתבקש, וזהו מצד ה'מאורי' אש' הנמצאים בה, והשני שמתחממים ממנה ונהנים מאורה וכיוצא, והוא מצד דרך ה'מאורי' אור' שבה, שהוא ענין ה'להבה' שבאש, שהוא צמצום האש בדרך תועלת וברכה לעולם. וחורבן בית המקדש נעשה מתוך שהתגברו ושלטו ה'מאורי' אש' הנמצאים באש, ומה שישוב ויבנה את בית המקדש הוא כאשר יתגברו וישלטו ה'מאורי' אור' שבה, ויפיקו הנבראים רק תועלת וברכה משפע האש.

והוא שתיקנו חכמים לברך ברכת 'מאורי' אש' במוצאי יום הכיפורים כמובא במסכת פסחים (בדף נד ע"א), מפני שאז שבה והותרה האש אחר שנאסרה בשימוש בכל משך יום הכיפורים (כמו שכתב רש"י שם), והוא מפני שכאשר שבה והותרה אז האש הרי היא לתועלת וברכה לעולם, ומצד ה'מאורי' אור' שבה. אמנם עיקר ברכת 'מאורי' אש' נתקנה לְבָרְכָה במוצאי שבת הואיל ותחילת ברייתו הוא כמובא שם במסכת פסחים (בדף נג ע"ב), ואם לא ברך במוצאי שבת שוב אין לו לברך בשאר ימות השבוע, כמובא שם במסכת פסחים (בדף קו ע"א) ונפסק בשלחן ערוך (אורח סי' רצט, סעיף ו), כי במוצאי שבת שהיה אז תחילת בריאת האש, הרי היא כענין 'מאורי' אור' ולתועלת וברכה לעולם, וכמדויק בלשון חז"ל במסכת פסחים (בדף נד ע"א) ובירושלמי ברכות (פ"ח ה"ה), והובא כעין זה גם במדרש שוחר טוב (צב, ד) ובפרקי דרבי אליעזר (פ"כ), שישב אז אדם הראשון ולקח שתי אבנים והקישן זה בזה ויצא מהן 'אור', ודייקו ונקטו בלשונם 'אור' ולא 'אש', לרמז שנברא אז האש רק בכדי להפיק ממנה תועלת וברכה, וכענין 'מאורי' אור', ולא כאש המכלה ושורפת, אלא שלאחר מכן קלקלו הנבראים ונעשה בה גם ענין ה'מאורי' אש', שהוא מצד האש המכלה ושורפת. כי כל מהות בריאת האש במוצאי שבת היתה בכדי שיהיו ממנה הנבראים ויפיקו ממנה תועלת וברכה, וכענין 'מאורי' אור' כאמור, ועל אף שנחלקו הראשונים

עם סגולה סגולות ועצות ייחודיות שנלקטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

נטילת ידיים

א. רבנו הזכיר כי יש ענין גדול ליטול ידיים ליד המיטה, כדי שלא לקום מהמיטה ולהעמיד צלם טמא, וכמו שכתב האשל אברהם מבוטשאטש (א"ח סימן ד ס"ק א) בשם הגאון הקדוש רבי זושא מאניפולי זיע"א שיש סמך לזה מהנאמר בתהלים (לו, ה) "און יחשוב על משכבו יתצב על דרך לא טוב", וכך נהגו רבים מגדולי הדורות ליטול ידיהם ליד המיטה.

במשמעות ברכת 'מאורי' אש', שלדעת הרשב"א בתשובותיו (ח"א סי' קנט, ובחדשות בס' יט) נתקנה ברכה זו כשבח לקב"ה על האש שחזרה לְהִתְרָה במוצאי שבת (-כלומר שהותר להשתמש בכל אש שבעולם, ולא מצד 'אור ששבת' כבמוצאי יום הכיפורים) והרי זה כאילו נתחדשה לנו עתה, ומעין זה כתב הרא"ש במסכת ברכות (פ"ח, ס"א ג) שברכה זו היא זכר בעלמא לאותה האש שנבראה במוצאי שבת, ואם כן היא כברכת השבת, ולעומתם דעת הכל בו (בס' מא) שברכה זו היא כדין ברכת הנהנין, וכשמברך במוצאי שבת פוטר בזה את ההנאה של כל ימות השבוע, עם כל זה לכל הדעות נתקנה ברכה זו על ענין התועלת והברכה שנשפע לנו באש, ומצד ה'מאורי' אור' שבה כאמור, כי אף לסוברים שנתקנה ברכה זו כברכת השבת, מכל מקום יודו שההנאה מהאש מוכרחת ונצרכת היא מאד לעולם, שעל אף שמסוכנת היא מחד כאשר איננה שמורה ומוגבלת והיא מתגברת יותר מהיסוד שלה, שאז ביכולתה לשרוף ולכלות הכל ולהביא לכדי סכנה, עם כל זה וודאי שאי אפשר לעולם בלעדיה, כי נצרכת היא לכל המתבקש ממנה, כבישול וחיומו וכיוצא, וצריכים אנו שתשמש היא לאדם כברכת הנהנין, ולא שתשרוף ותכלה חלילה וחס. וזהו כאשר יתקיים בנו 'האמת והשלום אהבו' וישוב הייחוד בין ה'מאורי' אש' שמצד יעקב ל'מאורי' אור' שמצד יוסף, ויגברו וישלטו ה'מאורי' אור' על ה'מאורי' אש', ובזה יכולה האש להיות קרובה לאדם וליהנות ממנה לכל המצטרך.

והוא ששיערו חכמים אש זו שמברכים אנו עליה במוצאי שבת, מצד ההנאה שבה, כמובא במסכת ברכות (בדף נג ע"ב) שאין לברך על הנר כשהוא בעששית עד שיראה שלהבת וישתמש לאורה (-ולא שיש להשתמש לאורה ממנו, אלא לאפוקי נר הנמצא בעששית, כמבואר שם), וכן צריך שיהיה שיעור הנר כדי שיאורו לאורו בקרוב עד שיכיר בין שתי מטבעות של שתי מדינות, וכנפסק בשולחן ערוך (סי' רח"צ סעיף ד), וכן נוהגים להסתכל על הצפרניים לאור הנר כמובא שם בשולחן ערוך (בסעיף א), וכמובא הטעם בפרקי דרבי אליעזר (פ"כ) שהביאו הטור (שם) שהוא בכדי להבחין בהם שהם לבנות מן הגוף, ובכל בו (שם בס' מא) מבואר טעם מנהג זה, שהוא מפני שכאשר גילה אדם הראשון לאחר החטא שיערום הוא, נחלשה דעתו, אמנם אחר שיצא האור במוצאי שבת והוא ברך עליו, ראה לאורו שנשארו לו הצפרניים, ובזה נתיישרה דעתו שמכוסה הוא מעט. ובכל זה נרמז שתכלית אש זו שנבראה במוצאי שבת היתה מצד ה'מאורי' אור' והתועלת שבאש, וכענין 'בית יוסף להבה' וכאמור.

[עוד מובא שם בפרקי דרבי אליעזר, שכאשר אין לו לאדם אש יוכל לברך על אור הכוכבים שבשמים, כיון שעשויים הם מאש, וכן כתב בשיבולי הלקט (בס' קל), והביאו זאת עוד פוסקים ראשונים, כפי שהביא בשו"ת ציץ אליעזר (בח"א סי' כ, פ"ג). אמנם להלכה אין לברך על אור הכוכבים כלל, שהרי בשולחן ערוך השמיט דין זה, ולא מצינו מפוסקים האחרונים שהתירו לברך על הכוכבים. וכן אין לברך ברכה זו על נורת חשמל, ועל אף שבציץ אליעזר (שם) למד ממה שהותר לברך על אור הכוכבים כאמור, שיש להתיר מעיקר הדין לברך גם על נורת חשמל, והביא עוד (בחי"ד סי' לח) שכן הורה למעשה הגר"ח סולובייצ'יק, ובשו"ת הר צבי להרב צבי פסח פראנק (בח"ב סי' קיד) הביא שכן הורה גם הרואטשובר, עם כל זה להלכה אין להתיר לברך על נורת חשמל. ואף המתירים, יש לומר שלא התירו אלא על הנורות שבזמנם שהיתה להם ממשות של אש, אבל הנורות המצויות כיום הרי הם נורות לד שאין בהם ממשות אש כלל, ובזה לא התירו].

ודרך תפילה זו בדבקות הדעת והלב על ענין בנין ירושלים כאמור, היא לא רק בעת התפילה, אלא היא דרך חיים בכל הילוכו ודרכו של אדם בעולם, שאף בכל דרכיו בעסקי העולם יש לו ליתן דעתו על שנחרב בית אֵלֵהינו ושלטה בו האש, ויעורר שלהבת ליבו להביא לכדי בנין ירושלים. והדבקות בענין בנין ירושלים בעת התפילה היא מצד 'בית יוסף להבה' וכאמור, והדבקות בזה בעת עסק האדם בעולם בכל עניניו ועסקיו הוא מצד 'בית יעקב אש', וכאשר דבק הוא בדעתו בענין בנין ירושלים הן בעת התפילה והן בעת שעוסק הוא בכל עניני העולם, נכללים בזה המאורי אש שמצד 'בית יעקב אש' במאורי אור שמצד 'בית יוסף להבה', ונשפעת הברכה והטובה לעולם יותר ויותר, עד לשלימות גילוי מלכות ה' ב"ה בעת הגאולה.

המשך השיעור א"ה בשבוע הבא

ב. מנהג החזון איש היה, שגם כאשר היה יושן ביום היה נוטל ידי ידיו ששה פעמים לסירוגין. ואף שמעיקר ההלכה אין זה חובה, מכל מקום מאחר שמבואר בבית יוסף (אורח סי' ד) שאפשר שגם בשינת היום שורה רוח רעה, לכן טוב להחמיר בכך.

ג. טוב ליטול ידיים שמונה פעמים לסירוגין, ולא שש פעמים, וכמנהג הגר"א המובא במעשה רב (הלכות ברכת השחר אות ה), כי לאחר ששה פעמים, המים שעל יד האדם עדיין טמאים, ולכן צריך ליטול ידיים שוב להעביר את המים הטמאים.

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

פניני דרך

יסודות ואבני דרך
מתורת מו"ר שליט"א

לבטל כל מעכב מבנין המקדש

רבנו של עולם, אבי אב הרחמן, מלא רחמים. אגא זכני לאמונת חכמים, להאמין בחכמים אמתיים באמונה זכה וברורה בשלמות, ולא אחלק חלילה על שום צדיק אמת, לא במחשבה, לא בדבור, ולא במעשה, וזכני לדבק בצדיקים אמתיים לנצח נצחים, ולא יעכב בעדי כל מונע ומעכב מלדבק בהם באמת ולקבל מדעתם הקדושה, והמשך עלי ברחמיך שפע רב מלמעלה.

אב רחמן, זכני ברחמיך לקים התורה והמצוות לפניך לשם שמים, והקם ברחמיך המשכן, והשרה שכנתך עלינו, ותמתק כל הדינים וגזרות רעות מן העולם, והמשך רחמים וחסדים על כלל ישראל בכל מקום שהם. אגא זכני שיבער לבבי אליך יתברך שמה בשלהבת קדש, ואפרש לפניך כל לבבי בדבור פי, ואזכה להתישב בזה את כל הבעל דבר (סופי תיבות 'שלהבת קודש' עולה 'תש'), עד שלא יהיה כח לשום דבר וענין רע שבעולם להרע לי ולהצר בעדי, ואזכה להיות כשלהבת קדש הבערת אליך תמיד ואינה פוסקת לעולם.

מלא רחמים, חזה ציון קרית מועדנו, עיניך תראנה ירושלים, ופקד ברחמיך עיר קדשך ושוב נא אליה ברחמים, אגא היטיבה ברחונך את ציון תבנה חומות ירושלים, ותעורר זכות שלמה המלך בן דוד שבנה לה את בית המקדש, ויתעוררו רחמים עליונים מלפניך ותבנה את בית קדשנו ותפארתנו. אגא דחה ובטל כל גאווה ורמות רוחא מן העולם המעכבים בעדנו מנאלתנו ופדות נפשונו, כמו שגלית לנו על ידי חכמיך הקדושים שאין בן דוד בה עד שתכלה גאווה מן העולם, ועורר נא עלינו כנגד זה זכות רבנו הקדוש רבי יהודה הנשיא שהיו בימיו ענוה ויראת חטא, ויסיעו בעדנו שלמה המלך ורבנו הקדוש רבי יהודה הנשיא לילך בדרך קדשם, ונזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקנו, ולאור שיפוג בכל העולם כלו ועורר את כל נשמות ישראל אליך יתברך שמה, ברחמים וחסדים, מתוך שמחה וטוב לבב. אמן נצח סלה ועד.

האם צריך לשבת באמירת 'אשרי יושבי ביתך' לפני מנחה?

רבנו הזכיר את מה שכתב הרמב"ם בהלכות תפילה פרק ט' הלכה ח' שהציבור ושליח הציבור ישבו באמירת אשרי שלפני מנחה, וטעם הדבר הוא לפי מה שכתב הרמב"ם בדיני ההכנה לתפילה בפרק ד' הלכה ט"ז שמוטל על האדם לשבת מעט לפני התפילה בכדי ליישב דעתו, וביאר רבנו שלפי זה אין חובה לשבת דווקא בכל עת אמירת 'אשרי', אלא העיקר שלפני שיתחיל את העמידה יישב דעתו, ומה שכתב הרמב"ם שישב בעת אמירת 'אשרי' הוא בכדי שישב מעט לפני תפילתו, אך אין צורך לשבת בעת אמירת ה'אשרי' דווקא. וגם זה אינו חיוב גמור, וכמו שכתב הריב"ש בתשובה סימן ת"ב על מה שכתב הרמב"ם שצריך לשבת בעת נפילת אפים, שאין זה חיוב, וראה לזה ממה שכתב הרמב"ם בדין ישיבה באמירת 'אשרי' לפני מנחה, הרי שלדעת הריב"ש גם להרמב"ם אין זה חובה גמורה, אלא אמצעי ליישב דעתו בכדי שיוכח ליבו בעת התפילה כאמור.

האם צריך להקפיד שלא לאכול מעומד?

הזכיר רבנו שאף שאמרו חז"ל במסכת גיטין דף ע' עמוד א' ששלושה דברים מתיזין (-שוברים) גופו של אדם, אם אכל מעומד, ואם שתה מעומד, ואם שימש מטתו מעומד, מכל מקום כתב רבנו יוסף חיים בשאלות ותשובות רב פעלים חלק ב' אורח חיים סימן מ"ה שמכל שלא הביא זאת הרמב"ם להלכה בהלכות דעות, נראה שהשתנו הטבעים, ועל דבריו סומכים רוב העולם בזמנינו שלא נוהגים להקפיד בזה. וסיים רבנו, שמכל מקום צריך להקפיד שלא לאכול סעודה ממש בעמידה, משום דרך ארץ, כמובא במסכת דרך ארץ זוטא פרק ה' שתלמיד חכם לא יאכל מעומד, וכתב במחצית השקל באורח חיים סימן רצ"ו שראוי לכל אחד שיעשו עצמו כתלמיד חכם לענין זה, וכן מובא כבר בספר הרוקח סימן שכ"ט שממנהג דרך ארץ הוא שלא יאכל אדם מעומד, וטוב להקפיד בזה אפילו בשתייה כמנהג החסידים המוזכר בשאלות ותשובות מהר"ל סימן ח' שלא לשבת בשעת שתיית היין בהבדלה, משום מה שאמרו חז"ל שתלמיד חכם לא יאכל מעומד כאמור, וכן הביא המגן אברהם בסימן רצ"ו סעיף קטן ד'.

האם יש ענין ללכת לבית הכנסת דווקא ברגל?

רבנו הזכיר כי יש ענין ללכת לבית הכנסת ברגל דווקא, כמו שכתב רבנו יוסף חיים בשאלות ותשובות תורה לשמה סימן מ' שדווקא כשהולך ברגל יש לו שכר פסיעות כי אז יש לו טרחא גדולה, והוכיח זאת ממה שהיו נוהגים עולי הרגל לעלות ברגל דווקא. ואף שבירושלמי פסחים פרק ד' הלכה ז' מבואר שאדברה היו עולי רגלים עולים בבהמות, מכל מקום הביא מהר"ץ חיות בתשובה סימן ז' מרבנו בחיי על התורה פרשת משפטים בשם מדרש שעולי רגלים היו נוהגים לעלות ברגליהם דווקא משום חיוב מצווה. והוסיף רבנו שכדברי רבנו יוסף חיים כן מבואר ממה שנשאל רבי יעקב חאגיז בשאלות ותשובות הלכות קטנות חלק א' סימן רכ"ג מדוע לא נברא האדם עם כנפיים, והשיב שאם כן לא היה לאדם שכר פסיעות, הרי ששכר פסיעות הוא דווקא בהליכה ברגל, ולכן טוב ללכת לבית הכנסת ברגל דווקא.

האם יש ענין להוציא את מי הנטילה בבוקר מחוץ לבית?

רבנו הזכיר שמבואר בזוהר הקדוש פרשת וישב דף קפ"ד עמוד ב' שמי נטילת הידים שחרית הם נקראים ארור, ולכן יש ענין שלא להשהות את מי הנטילה בבית אלא למהר ולסלקם מרשותו. ובטעמי המנהגים בקונטרס אחרון עניני הנהגות אדם בוקר אות א' הביא בשם הגאון הקדוש מהר"ש מבעלזא זיע"א שהנושא מתוך הבית את הכלי עם מימי הרחיצה ושופכן לבחוף, זוהי סגולה ליראת שמים.

סיפור לשולחן שבת

מעשה מיוחד שסיפר רבנו הגאון הינוקא שליט"א על הגאון הקדוש רבי עמרם בן דיוואן זיע"א, שמספרים עליו ניסים ונפלאות, ומקובל מזקנים שהוא לא רצה שישימו על קברו מצבה, אך לאחר פטירתו ניסו להניח על קברו איזה אבן ולכתוב עליה את שמו שידעו כולם היכן מקום מנוחתו, אך כל אבן שהיו מניחים את קברו היתה נבקעת ומתפוצצת לחלקיקים, ואף שניסו כמה פעמים לשים סלעים על הקבר, היה כל סלע מתפרק, עד שהתייאשו מלתת על קברו מצבה, ולאחר כמה שעות גדל עץ ענק על הקבר של רבי עמרם, ומספרים במשך הדורות שאפילו הגויים היו יודעים שכאשר יש להם איזו צרה אם יבואו להתפלל ליד העץ של הצדיק יהיו להם ישועות בכל מה שהם צריכים...